

CANCELL.
MARTIS B.
1716.

IX. B^o 99

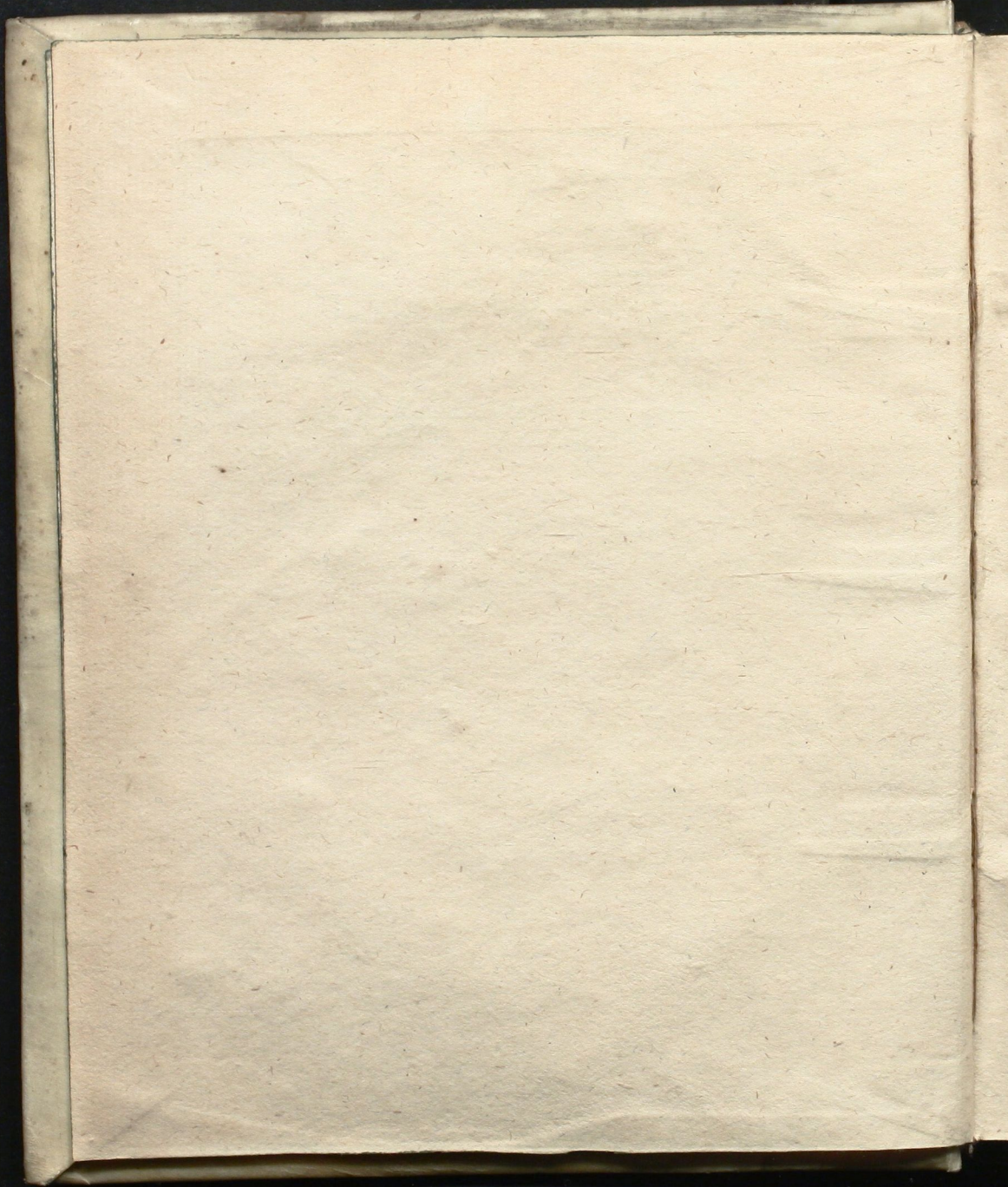
God

55.

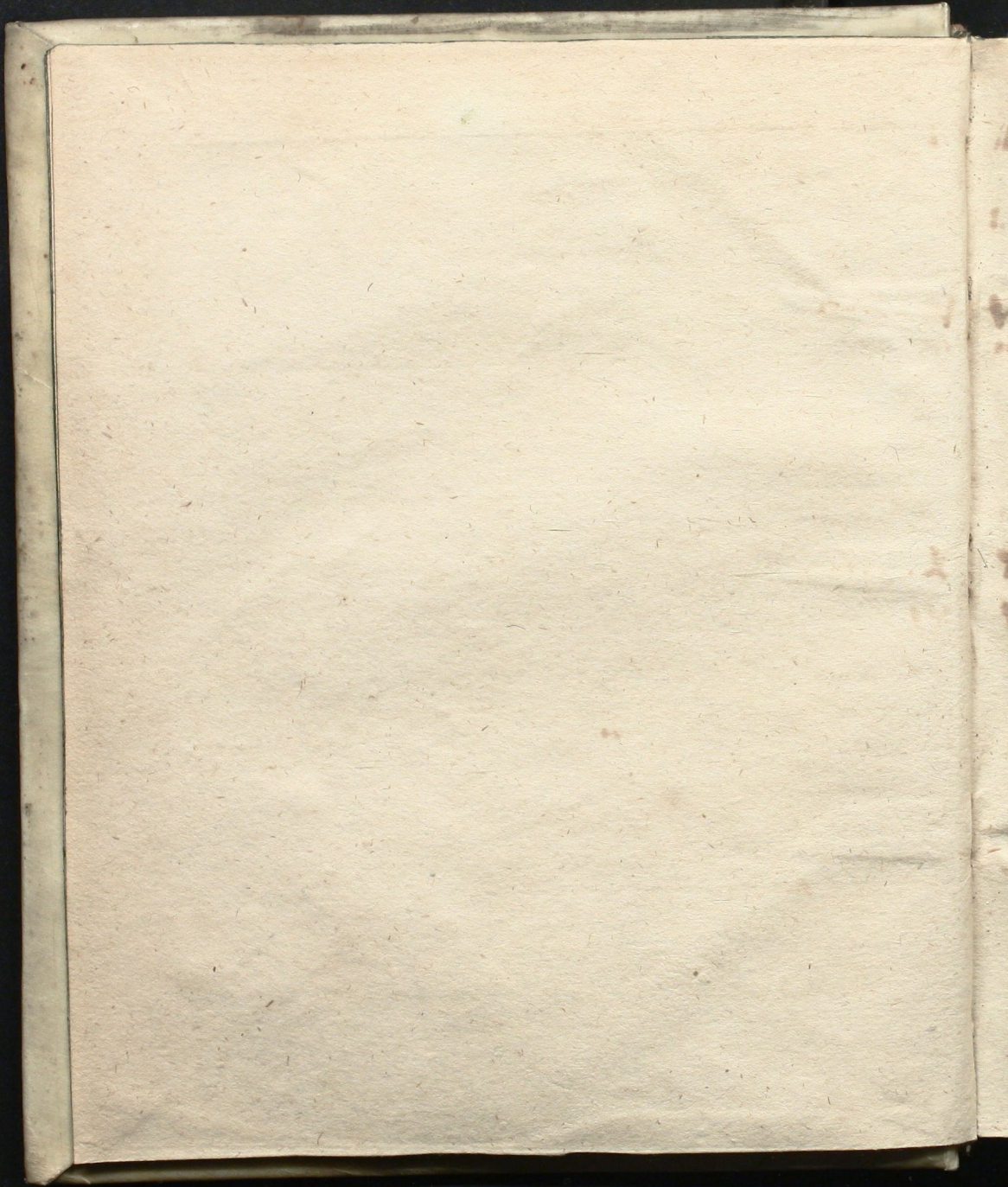
~~2. 5. III 7~~

~~XXVIII. 9. &~~

[Faint, illegible handwritten text in a medieval script, possibly Latin or German, covering the page. The text is mirrored across the gutter, suggesting bleed-through from the reverse side.]

- De eo quod iustum est circa identitatem.
- ii De emendationibus nummariis eorumque iure. Non. Ruff. Inon.
Kunz. Cabinette.
- iii De iure imaginum.
- iv De iure Declarationis.
- v De iure apostillae seu postscripti.
- vi De libertate sentiendi non libera.
- vii De iure singulari circa rem alienam.
- viii De rebus meritoriis vulgo non tam R. & J.
- ix. Futura iuridice considerata.
- x. De iure apum non Binm. Ruff.
- xi De eo, quod iustum est circa personas diversae religionis
- xii. De diversitate lapidum ficalium eorumque iure. Non
unt. spid. des. Gumb. und. Markt. Binm. und. Baum. &c.,
fug. no.
- xiii. De eo, quod iustum est circa vectigalia.
- xiv. De iure limitum provincialium. Non Ruff. und. tam. Gumb.
- xv. De iure seminis.
- xvi. De eo quod iustum est circa tormenta bellica non Cannen Ruff.

XVIII. De bonis laudemialibus, don *Deum* und *Legibus* *quibusdam*.

XVIII. De iure Praefationum.

XIX. De iure liciti sed non honesti.

XX. De voto informativo.

XXI. De ioco.

XXII. De eurementis seu strata gematibus Iuris. don
Legibus *seu* *finibus*

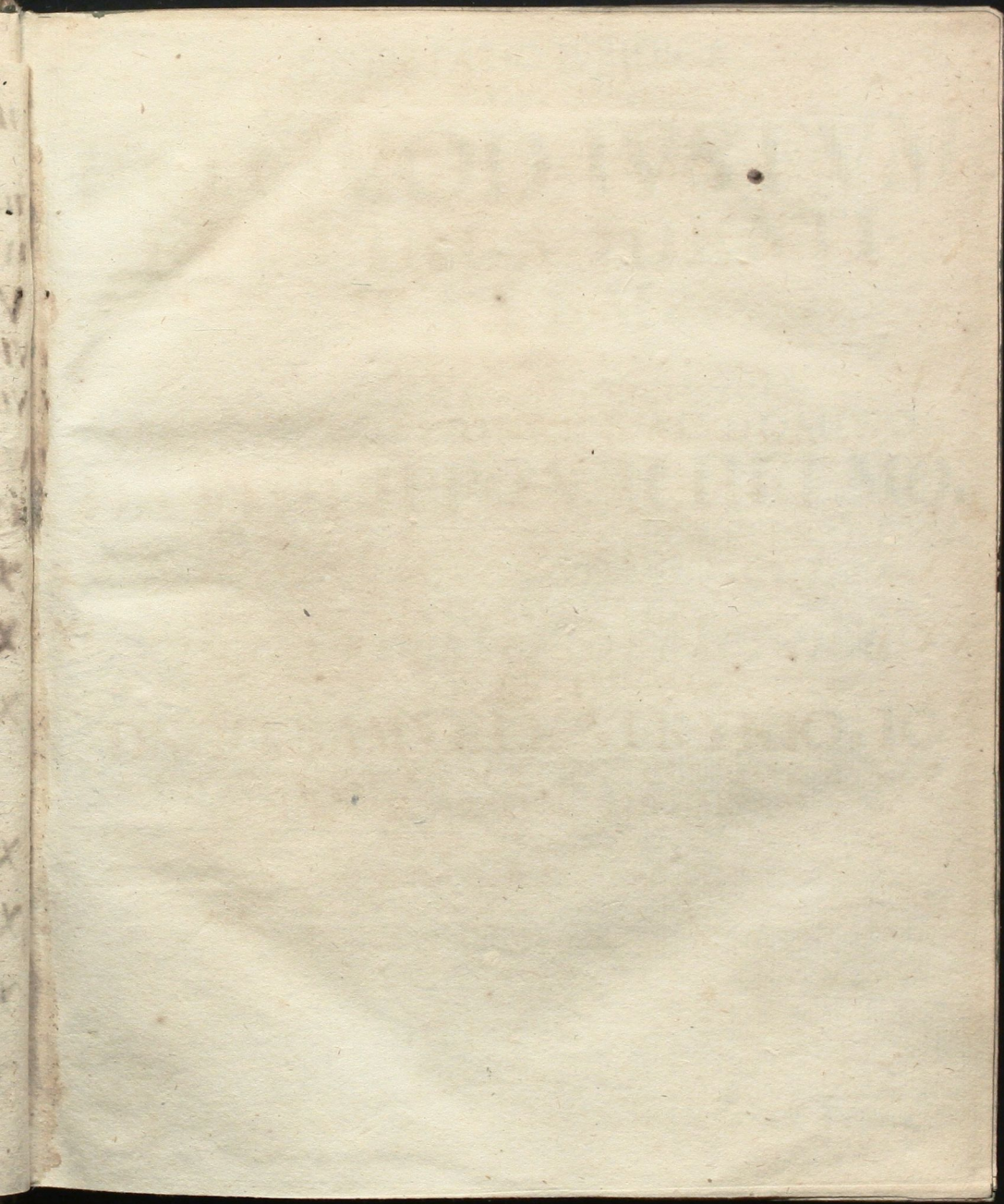
XXIII. De iure stabulorum.

XXIV. De iure tabaci.

XXV. De iure rerum, casuamissarum.

XXVI. De iudicio fortuna.

XXVII. De iure fontium, don *Communibus* *Rogst.*

2. D. B. V.

25

DISSERTATIO JURIDICA
DE
JURE STABULORUM,

QUAM DIVINA ASSISTENTE GRATIA

RECTORE ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. GUILIELMO HENRICO,
DVCE SAXON. JUL. CLIV. MONT. ANGAR. ET WESTPH.
ET RELIQUA

DUCATUS ISENACENSIS HEREDE

SUB PRÆSIDIO

ILLUSTRIS ATQUE EXCELLENTISSIMI

DN. CHRISTIANI WILDVOGELII,

JCTI CONSUMMATISSIMI,

SERENISSIMI DUCI ISENACENSIS A CONSILIIS INTIMIS, CU-
RIÆ PROVINCIALIS ET SCABINATUS ASSESSORIS, FA-
CULTATIS JURIDICÆ SENIORIS, JURISPUBLICI, FEU-
DALIS, CODICIS AC NOVELLARUM PROFES-
SORIS ORDINARI,

**DN. PATRONI AC PRÆCEPTORIS SUI ÆTA-
TEM DEVENERANDI**

Publico Eruditorum examini submittit

A. & R.

HENRICUS MAURITIUS Glimpey

Merseb. Saxo.

Ad d. Aprilis Anno Christ. M D CC XIII.

JENÆ, Typis Mullerianis.

M. D. C. C. L. X. V.

DISSERTATIO JURIDICA

JURE STABULORUM

QUAM DIVINA ASSISTIT GRATIA

RECTORE ACADEMIE MANSFELDENSIS

REVERENDISSIMO PRINCIPIS AC DOCTORIS

DN. GUILIELMO HENRICO

DUCE SAXON. MIL. CIV. MONT. ANGL. ET WESTPH.

ET LITHOR.

DUCATUS ISNANGENSIS HEREDE

SUB PRÆSIDIO

MINISTRI ACQUE EXCELLENTISSIMI

DN. CHRISTIANI WILDOGELII

DEI CONSILII M. I. S. S. I. M. I.

PERMISSUM DUCI ISNANGENSIS A CONSILII INTIMIS CU-

RAE PROVINCIÆ ET SCABINATUS ASSessoris, EA-

CULTATIS JURIDICÆ TENORIS, PRINCEPSKI, FAV-

ORIS, CODICIS AC NOVI ARRIUM THOMAS-

SCORIS OULIFARI.

DN. PATRONI AC PRÆTORIS SUI ETI.

TEM DEVENIA.

1715. Mansfeldi.

A. M. D. C. C. L. X. V.

HENRICUS MANSFELDENSIS

M. D. C. C. L. X. V.

M. D. C. C. L. X. V.

M. D. C. C. L. X. V.

JOHANN GILBERTUS
OPUSCULUM
DE
MORALI
PHYSICA
ET
MATHESICA
PHYSICA
ET
MATHESICA
PHYSICA
ET
MATHESICA

DOMINE
ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO
DOMINO
JOHANNI GLIMPERO,

HEREDITARIO IN NIEMITSCH,
SERENISSIMO DUCI SAXO QUERFURTENSI
A CONSILII INTIMIS, NEC NON RERUM,
UTI VOCANT, CAMERALIUM PRÆSIDI,

PARENTI OPTIMO,

Exiguam hæc Rudiorum specimen

d. d.

Filius obsequentissimus

HENRICUS MAURITIUS GLIMPER.

DOMINE,
ILLUSTRIS ET EXCELLENTISSIME
PARENS

SUBMISSE DEVENERANDE,

Non auderem ego exiguas hasce pa-
ginas ILLUSTRITUO consecrare
NOMINI, quippe quarum tenui-
tas neutiquam meretur, ut iisdem
EXCELLENTISSIMUM TUUM præponatur
NOMEN. Attamen, cum me ipsum, & quæ
habeo, omnia TIBI debere sciam, hoc quoque,
quale sit cunque studiorum meorum specimen,
illi, cui maxime debetur, videbatur mihi esse
addicendum. Viginti iam præterlapsi sunt an-
ni, PARENS PIË AC DEVOTE DEVENE-
RANDE, quibus, (ut a primis vita suspiriis
imo, a primis, ut ajunt, cunabulis TUA in me col-
lata beneficia enumerem) omnes eas in me con-
tulisti curas, omnia ea beneficia, quæ, an omnes
parentes, etiam si valerent, in liberos sint col-
laturi, ego quidem dubito; Ideo, cum locus &
tem-

tempus prius mihi quam materiam descēturum sentio, si eximia Tua eaque innumera in me collata beneficia rite depradicare instituerem; illud saltem adhuc publice jam confiteor, triennium jam dum esse effluxum, quo in Academiam mihi cum fratre natu majore misso, cuncta ea largiter, imo effuse, exhibuisti, quæ ad addiscenda bona studia fuere necessaria. Per illud temporis spatium, quibus me non beneficiis adfecisti, sed profecto accumulasti, anxia ego semper meditatus sum mente, quo ego potissimum gratum meum & obstrictissimum animum erga TE, PARENS, SUBMISSE COLENDE, declararem. Et cum tandem vel ad aliquam, ne dicam plenam, beneficiorum TUORUM remuneracionem plane me sentirem invalidum, id saltem publice depradicare animum induxi, quid PARENTI OPTIMO debeam, quid præstare nunquam capax satis sim futurus. Perago id exigua hac dissertatione, qua, dum eam TIBI sacram esse jubeo, publice quidem demonstro, quam ego sim cupidus Tua eximia beneficia vel aliquo modo remunerari, quam vero hæc renumeratio sit debilis, quamque infirma, ego ipse confiteor, & quis est qui non videt? Quare huic pientissimæ

¶ (o) ¶

dedicationi has adhuc maxime addo preces, ve-
lis illam pro more TUO, hoc est, benigne ac se-
rena fronte, suscipere, meque paterno TUO favo-
re & benevolentia porro dignari. Id denique
inprimis simul in votis habeo, ut Deus T. O. M.
Tibi in TUA jam ingravescente aetate, animi ac
corporis vires ita augere ac corroborare velit, quo
non nisi sera TUISQUE nepotibus nota sit illa di-
es, que TE cœlo reddet, id quod indefessis a
DEO precibus impetrare allaborat

PARENS SUBMISSE DEVENERANDE

TUI

Dabam Jenæ ad d. 11.
Martii 1713.

obsequentissimus filius

HEINRICUS MAURITIUS GLIMPER.

DISSERTATIO JURIDICA
DE
JURE STABULORUM,
CAPUT I.
CONTINENS NOMINIS NOTATIONEM.

CONTENTA HUIUS CAPITIS.

Methodus tractandi totius Dissertationis. §. I. Etymologia vocis stabuli, quod derivatur a stando §. II. Synonymum est stallum §. III. Quoad Homonymiam interdum sumitur pro diversorio §. IV. Interdum pro loco in choro. §. V. Nonnunquam pro lupanari, quod apud Romanos vocabatur stabulum meritorium. §. VI. Hoc nonnulli derivant a merendo, §. VII. Subjungitur definitio stabuli proprie sic dicti. §. VIII. Quæstio, an stabula ad prædia urbana vel rustica referenda sint? movetur. §. IX. Differentia prædiorum secundum l. 198. ff. de V. S. non ex loco, sed ex materia videtur esse petenda. §. X. Communis D.D. circa hanc questionem opinio §. ultima adjicitur.

§. I.

Um, annuente Deo, de stabulorum jure quædam disserere constituimus, non commodius hoc thema arbitramur posse tractari, quam si in tres illam dispescamus sectiones, in prima harum acturi de ratione ac derivatione vocis stabulorum: secunda de jure personarum ad stabulum pertinentium: Tertia, de actionibus occasione stabulorum competentibus.

§. II. Ut igitur mori in conscribendis disputationibus hæctenus recepto atque solemni quid indulgeamus, insimulque rem ipsam explicemus feliciter, statim præmittimus quædam de notatione vocis stabuli. Hoc autem a stando originem traxisse, nemo fortassis vocabit in dubium, qui secum perpenderit, quod stabulum generaliter sumtum, nil sit aliud, quam statio quædam aut locus ubi stat armentum. Græco idiomate vocatur *στάσις*, quæ proprie consistentiam denotat, & descendit a verbo *ίστημι* vel *ιστάω*, *statuo*, *facio stare*. vid. Illustris atque Excellentissimi Domini Præsidis *Electa Juris*
ris

¶ (9) ¶
ris Decad. 2. Elect. 3. & Tabor. Racemat. Crimi-
nal. VI. ad Tit. ff. Naut. Caup. Stabul.
§. 9.

§. III. Circa Synonymiam huius vocabuli non est quod operose laboremus, cum nullum invenire liceat aliud Synonymum, quam *stallum*. Quæ vox, licet apud probatiores Latinitatis scriptores non reperiatur; tamen infima latini sermonis ætate fuit recepta & a jure canonico approbata. vid. itidem Illustris atque Excellentissimus Dn. Præses *loco allegato*.

§. IV. Ad Homonymiam quod attinet, stabulum frequentius sumi solet pro *πανδοχείω* vel *καταλύματι*, id est diverforio & hospitio communi. Extat hoc *Luc. X. v. 34.* ubi *πανδοχείον* nil aliud significat, quam cauponam. Probabilis enim est conjectura, vulneratum illum, de quo in hoc capite sermo est, in diverforium potius, quam in armentorum stabulum fuisse delatum. Quod & interpretes Græci ita explicant. Tabor tamen *c. l.* contendit cum Cl. Salmaf. *c. XII. d. Usur.* confundi stabula cum cauponis, & distinguit cum Neratio Jcto *in l. 4. §. 1. in quibus causis pign.* inter stabula, quæ
B sunt

sunt in continentibus ædificiis, & ea, quæ a cæteris ædificiis sunt separata. (a)

§. V. Nonnunquam refertur hoc vocabulum ad sedes canonicorum in templo, & exprimitur per verbum *stalli in choro*, (stabulum quippe contractis litteris dicitur *stallum*, germ. est *Stall*) quod est locus Canonicorum in ecclesia, quo, dum divina faciunt, consistere solent. conf. omnino *Electa supra laudata p. 91.* Imo stallum a *stando* derivari, exinde constare videtur, quod Canonici in suo stallio, *Kirchen-Stand* / una quasi serie *stant* & ordine.

§. VI. Huc referri quoque potest stabulum meritorium, quo lupanar denotatur, ita dictum, quod meretrices venales ibi *stent*, secundum illud Ovidii *Lib. I. Amor. Eleg. X. v. 21.*

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære.
Aut quod ante stabulum *stent*, impudicum quæstum diurnum atque nocturnum corporibus suis facturæ. V. DD. apud Dietherr. in *Continuat. Thesauri Besold. verbo Stall.*

§. VII. Alii malunt stabula meritoria derivare a *merendo*, (b) quia eorum domini seu exer-

(a) add. Petr. Peck. *Comment. ad rem naut. p. 12. sq.*

(b) vid. Calvini *Lexicon jurid. sub voc. meritoria.*

exercitores ea cuilibet pro mercede locaverunt, atque exinde certum quæstum *meruerunt*. Vocabulum enim *Meritorium* generaliter acceptum quam plurimis applicatur rebus: sic dantur *balnea* (a) *meritoria*, *fullonica meritoria*, (b) ut taceam illos pueros impios & impudicos apud Romanus, qui quoque præstiterunt & turpissimum corpore suo quæstum fecerunt. (c)

§. VIII. Exposita ergo uberius derivatione nominis stabuli, a scopo nostro non erit alienum, tradere paucis, quid proprie loquendo nobis sit stabulum? Adeoque hanc proponimus ejus definitionem: Stabulum est ædificium, aut locus quidam, ubi jumenta & quævis animalia rationis expertia, vel pro certa mercede, vel etiam proprii usus causa stare (d) aut stabulari permittuntur. (e) Ex qua definitione evidentissime apparet discrimen stabuli a caupona.

B 2

pona.

-
- (a) v. l. 91. §. *balneas*. de *legatis*. 3.
 (b) v. l. 13. §. *ult. ff. de Usufructu*.
 (c) Cic. *Orat. Philipp.*
 (d) Græce dicitur *ἰν πρὸς ἀσίων, ὄνομα ἀσίων*, cujusmodi stabula fere cauponis adjuncta & utraque ab uno exercentur, Vinnius *ad Peck. p. 13.*
 (e) v. l. 1. §. *Caupones* 5. ff. *Naut. Caup. stabularii*.

pona. In hac quippe etiam homines, ceu animalia ratione prædita, recipi solent, & ideo interdum mansio hominum (a) audit.

§. IX. Cæterum haud injucundum fore lectoribus autumamus, si, antequam huic capiti de notatione vocis stabuli, ultimam imponamus manum, adhuc brevibus examine-
mus insignem illam quæstionem, utrum ad urbana an ad rustica prædia, stabula sint referenda? Juris Civilis leges hac de re aut plane silent, aut dubitant, expresse nihil de illa disponentes. Etenim Jctus in *L. 4. §. 1. ff. in quib. caus. pign. vel hypothec. &c.* de stabulis, quæ non sunt in continentibus ædificiis, dubitat, in quorum prædiorum numero hæc habenda sint; & illa tantum stabula, quæ a cæteris ædificiis separata sunt, referre videtur ad prædia rustica. Dilucidiorẽ stabulorum differentiam suppeditat nobis *l. 198. ff. de U. S.* ubi Ulpianus non solum omnia ea urbana prædia vocari dicit, quæ sunt in oppidis, sed & si forte stabula sint, vel alia meritoria in villis & in vicis, vel si prætoria, voluptati tantum deservientia, illis annu-

(a) v. Illustris Baronis de Lyncker. *Dissert. de Receptis apb. 1.*

numerat, quia urbanum prædium non locus facit, sed materia, *add. argum. l. 166. eod. tit.* ubi *Urbana familia & Rustica*, non loco, sed genere distinguitur.

§. X. Ex allegata idcirco *lege 198. de U. S.* haud inconcinne colligere liceret, distinctionem stabulorum in urbana & rustica prædia, non ex loco, sed ex materia, ex qua constructa sunt, esse petendam, ideoque stabulum lapidibus, quamvis in pago, exstructum, inter urbana prædia, e contrario illa stabula ad rustica prædia pertinere, quæ ex luto & ligno sunt conglutinata, quamvis in urbe aliqua prostent.

§. XI. Alia tamen hodie Doctorum de differentia stabulorum est sententia. Struvius enim (a) cujus sententiæ etiam nos calculum adjicimus, stabulorum differentiam ab usu urbano aut rustico dependere asserit. Bachovius equidem & Vinnius, inde potius prædiorum differentiam desumendam esse existimant, quod omnia ædificia urbana, agri vero, rustica prædia sint, innixi §. 1. *J. de servit. Præd.* ubi expressis dicitur verbis: *Omnia ædificia urbana prædia appellamus, etsi in villa, (h. e. ruri)*

B 3

ædi-

(a) in *Evolut. Controversiarum, Exerc. 13. n. 5.*

ædificata sint. Speciosum sane argumentum, aut facillime potest refelli, si *ædificia omnia* limitentur, & subintelligantur ædificia ad inhabitandum aut pensionem recipiendam parata. (a) Stabulorum denique differentiam ab usu dependere, & pro diversa, quam præbent, utilitate modo urbanis, modo rusticis prædiis esse annumeranda, placuit Excellentissimo Domino præsidi (b) cui, ut hodiernæ praxi maxime convenienti sententiæ, hinc merito adhæremus.

CAPUT II.

DE

JURE PERSONARUM AD
STABULA PERTINENTIAM.

CONTENTA HUIUS CAPITIS.

Connexio cum capite priori §. I. Personæ, quarum in hoc capite mentio fit, stabularii vocantur §. II. Stabulariorum Definitio §. III. Stabularii olim improbum hominum genus fuerunt §. IV. frequenter sub stabulariis, caupones audiunt. §. V. etiam Insitores sive die Stallknechte, §. VI. etiam hippocomi die Stallmeister. §. VIII. hæc antiquis & recentioribus temporibus

(a) Conf. itidem B. Struv. loc. cit.

(b) Conf. ejus sæpe laudata Electa. p. 91.

poribus dignitas fuit magni semper habitâ, non tamen olim hereditaria. §. VIII. hodie hereditaria est & penes Principes Schwartzburgicos residet. §. IX. Questio, an cuilibet licitum sit adificare stabula, proponitur §. X. Respondetur ad hanc questionem §. XI. quibus casibus prohiberi possit plurimum stabulorum edificatio §. XIII. Referrî hoc potest, si quis habet Erbschenckel stabulum seu cauponam hereditariam §. XIV. Stabularius insignia privilegia dederunt legum latores §. XV. Gaudere imprimis privilegio prelationis dicuntur, & Besoldi adductæ Leges probatorie refutantur §. XVI. Coleri de hoc privilegio sententia §. XVII. Gaudent etiam privilegio retentionis illi stabularii, qui stabula ad urbana prædia pertinentia, exercent §. XVIII. Probatur ex variis jur. Civ. locis §. XIX. Modice tamen his privilegiis uti debent, exemplum recensetur ex Servin. ubi malum effectum hoc retentionis jus habuit. §. XX. an stabularii invitî teneantur recipere jumenta & viatores? §. XXI. an contagiosos, sceleratos, relegatos & bannitos? §. XXII. an illi actione de recepto teneantur, qui in nundinis mercatores, nec non illi, qui in Academiis studiosos recipiunt? §. XXIII. questio movetur, an aurigæ actione ex delicto teneantur, & rationes pro sententia affirmativa adducuntur §. XXIV. Rationes pro negativa sententia §. XXV.

§. I.

Postquam in præcedente capite de notatione vocis stabuli actum fuit; proximum est

ut

ut de iis personis nunc dispiciamus, quæ ad stabula potissimum pertinent, & in illis occupantur.

§. II. Et has quidem *stabulariorum* nomine insigniri, res est per se clara, in variis quippe Juris Civilis locis ita appellantur. Ulpianus testis loco esse potest, (a) dicens: Stabularios eos accipiemus, qui stabulum exercent. Et Gajus ita sententiam nostram confirmat: (b) stabularius, (sc. mercedem accipit) ut permittat jumenta apud eum stabulari.

§. III. Prout igitur ex L L. modo allegatis stabulariorum definitio facile componi potest; ita illam adhuc adjiciam, quam excellentissimus Dominus Lauterbach in *Disputatione sua Synoptica ad Tit. ff. Naut. Caup. stabul. &c.* §. IV. suppeditat, ita stabulorum exercitores definiens: Stabularii appellantur, qui quotidiani lucri causa stabulum exercent, eo jumenta, ut ibi stabulentur, recipiendo: quo cum Tabor in *Racematione VI. Crim. ad Tit. ff. furti adversus naut. Caup. & stabul. in princ.* §. IX. consentit.

§. IV.

(a) l. 1. §. 5. ff. Naut. Caup. Stabul. ut recepta restituant.

(b) L. 5. d. 1.

§. IV. Hos tamen malitiosum olim hominum genus fuisse, & ideo pessime audisse apud Romanos, vel exinde patet, quod ad coercendam horum malitiam, Prætor peculiare de Receptis edictum promulgare coactus fuerit (a) Quid? quod Ulpianus ipse dicat, hanc ob causam inductam esse a Prætorè hanc actionem honorariam, ut innotesceret, Præto-rem curam agere reprimendæ improbitatis hoc genus hominum. (b) Imo coivisse eosdem cum furibus adversos eos, quos receperant, adeoque de genere latronum & furum esse, tunc temporis stabularios, credebant. (c)

§. V. Verum enim vero, cum hi melioris fidei & famæ hodie esse soleant, in antiquorum stabulariorum malitiam anxie non inquiremus. Id tamen adhuc monere consultum ducimus, sub stabulariorum nomine frequenter etiam caupones intelligi, ad exemplum stabulorum, quæ pro cauponis sæpius quoque fuerunt usurpata, prout in superiori *Capite §. 4.* fufius ostendimus. Hinc eorum jura ma-

C

xi-

(a) vid. l. 1. pr. ff. Naut. Caup. stabul. &c.

(b) L. 3. §. 1. ibid.

(c) L. 1. §. 1. cit. loc.

ximam partem cum stabulariorum conveniunt, imo ex eadem ratione stabularios cum cauponibus Imperatorem in uno eademque titulo conjunxisse, videtur.

§. VI. Stabulariorum nomine porro etiam ipsorum exercitorum institores, seu famuli conducticii, *Stallknechte* / non raro continentur secundum Ulpiani verba (a) qui ita dicit: stabularios eos accipiemus, qui stabulum exercent, *institoresve* eorum.

§. VII. Cum vero sub stabularii vocabulo nonnunquam *hippocomum* seu equi magistrum, *einen Stallmeister* / intelligi velint; non plane inconcinnum nec lectu injucundum fore speramus, si accuratiori trutina mentis & debita brevitate perpendemus, quæ circa istum occurrunt notabilia. In genere autem *hippocomus* eum denotat, qui equis principis & ejusdem stabulis curandis præest. Equestris illum plerumque esse ordinis, ipsique justitiæ administrationem committi in eos, qui contra stabulorum leges peccant, etiam quæ de ejus præcedentia, officio & aliis proprietatibus notanda veniunt, recenset illustris atque excellentis-

(a) §. 5. Legis 1. Tit. Naut. Caup. &c.

36 (19) 52

tissimus **Veit Ludewig von Seckendorff** / in
teutschen Fürsten-Staat p. 3. §. 17.

§. VIII. Non vero antiquis tantum temporibus hippocomi munus apud Germanos in magno semper habitum fuit honore ; sed & hodie Archihippocomi Imperii dignitas, des heiligen Römischen Reichs Erb-Stallmeisterschafft / in Germanico Imperio obtinet, atque inter familias illustrissimas, imo & serenissimas, quænam istam potiori jure insignibus & titulis suis inferere queat, disceptatur. Olim quidem hæc dignitas hereditaria non fuit, sed ante & post Caroli Magni tempora, varios e variis illustribus domibus, illustri hoc munere fuisse functos, certum est. Notantur imprimis Eporedius, Cupanus, Leudasta, Leudigisus sive Landi, Rudolphus Stromburgensis aliique plures. (a)

§. IX. Recentioribus vero temporibus hereditaria facta est hæc dignitas, & primum quidem apud dynastiam Leutenbergicam fuit, hinc vero ad Schvvarzburgericam domum peruenit. Indicia hujus rei præter insignia furcæ

C 2

&

(a) conf. D. Leonh. Wurffbein. *Relat. Histor. Part. VII.*
p. 146.

& pectinis minio tincti, quibus ducalis hæc familia gaudet, nulla habemus. Ceterum cum alii inveniuntur, qui Archippocomi dignitatem non a dynastia Leutenbergica, sed a Comitibus Kevernburgensibus, ad domum Schvartzburgicam translata autument, omnino hac de re conferri meretur Excellentissimus Burcardus Gotthelfius Struvius. (a)

§. X. Nostrum nunc porro est, ut earum etiam personarum jura potiora, non omnia, ob nimiam prolixitatem, recenseamus, quæ ad stabula pertinent. Non immerito autem illam quæstionem ventilandam primum in aream producimus, an cuilibet licitum sit ædificare stabula, inprimis si per ejus modi nova opera alterius lucrum diminuatur, qui ante hac per plures annos solus stabulum exercuit?

§. XI. Quamvis autem de stabulis in Jure Civili nullam expressam inveniamus legem; neutiquam tamen aliæ desunt, quarum argumentis ad hoc problema concludere possumus. Ratio probans in genere hæc est, quod cuilibet in suo ædificare liceat, etiam cum damno

(a) in Syntagmate Jurispublici Dissert. IX. de palat. & officialibus Palatin. §. XXXVIII.

mno vicini. (a) Sic enim Marcellum ita scripsisse, refert Ulpianus (b) cum eo, qui in suo fodiens, vicini fontem avertit, nihil posse agi, nec dolo actionem dari. Honorius quoque & Theod. Imp. volentibus permittunt, murali ambitu fundos proprios, seu loca sui domini constituta vallare. (c) Cum ergo ex hisce LL. pateat, cuilibet permissum esse, in suo solo ædificare quodlibet, etiam cum damno alterius, quidni etiam stabula? Atque hoc pluribus adhuc legum argumentis probari facile posset negotio, sed brevitatis studio lectorem benevolum statim remittimus ad Resolutiones Juridicas Jenenses Perillustris Baron. de Lyncker *Centur. VII. Resolut. 613. p. 1123.* Add. Gaillii *Observat. Practica loco allegato §. 13. ad finem.*

§. XII. Quæ modo diximus, firimo quidem stant fundamento; sed cum nulla regula exceptione careat, nec hic deficient exceptiones, quibus generaliter dicta limitantur. Hinc, si cui privilegio quodam principis stabulum exercere

C 3

con-

(a) *L. 10. Cod. de ædificiis privatis.*

(b) *Conf. Lauterb. Disp. Synopt. ad Tit. Naup. Caup. stabul. §. 5. Gail. L. II. observat. 69. n. 8. ad. 12. incl. Speid. Spec. voce Wirth p. 1367.*

(c) *L. 1. ff. §. 12. de aqua & aqua pluvia arcende.*

cessum fuerit, hac adjecta clausula, ut ibi locorum nemo præter illum tali jure utatur, omnino tunc alios poterit prohibere, ne stabula usus proprii gratia exstruant. Idem obtineret, si quis per longum tempus jus prohibendi exercuerit, aut in quasi illius fuerit possessione, de quo casu ita Ulpianus disponit (a): si quisquam in fluminis publici diverticulo solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem jure prohibet. Videatur: Berlich. Dec. V. n. 4. qui una cum legibus allegatis evolvi meretur. Adjicit his loco citato responsum quoddam Scabinatus Lipsiensis de hac materia, quod cum ad pleniorum intellectum hujus rei multum faciat, non immerito hic adponimus, ita vero se habet: Hat sich G. N. unterfangen aus seinem Hause ein öffentlich Gasthaus zu machen/ und allerley Reisende in und zwischen denen Märkten zu beherbergen; Ob nun wohl einem ieglichen sein Haus seines Gefallens zu brauchen und bürgerliche Nahrung zu treiben freysethet; Diem Weil ihr aber/euere Vorgeben nach/ mit einem sonderbahren Privilegio begnadet / und dasselbe über

(a) vid. L. 7. ff. de diversis temporalibus prescriptionibus.

ber Rechtsbewehrte Zeit gebrauchet: So
werdet ihr billig dabey gelassen / und mag
euch zum Nachtheil gedachter G. N. aus
seinem Hause kein öffentlich Wirthshaus
machen. *B. N. W.*

§. XIII. Argumento porro legum & ra-
tionum alii casus dantur, quibus plurimum stabu-
lorum ædificationem prohibere potest stabula-
rius, v. g. si diversoriorum & stabulorum tanta
in civitate jam existat multitudo, ut antiqua, hoc
novo perfecto, consistere nequeant, sed utra-
que concidere necessum sit: item, si novum
hoc ædificium potissimum ad æmulationem,
zum Schabernack / & eum in finem extrua-
tur, ut quis per hoc vicinis noceat, non vero ad
sui proprium emolumentum, hic enim dolus
nullo jure est permittendus. (a)

§. XIV. Ob affinitatem materiæ huc re-
ferri possunt caupones hereditarii, germanice,
die Erbschencken / de quibus pari gaudentes
privilegio fufius egit VValther. *de Jure Metator.*
Cap. VI. §. 28. & Lindenspur ad Ord. Polit.
VVirtemberg. p. 136. th. 8.

§. XV. Quemadmodum vero secun-
dum

(a) v. *ibid.* Lynck. *Resol.* 613. p. 1124.

dam Klockium (a) publica & privata utilitas postulat, ut hospitia & stabula constituentur, & cum caupones ac stabularii ejusmodi diversoria & stabula sine magnis impendiis exstruere non possunt; imo, cum itidem publica utilitas suadeat, ut ipsis sine mora satis fiat pro expensis in utilitatem viatorum factis, ne postea tædio non acceptæ solutionis alios advenientes non suscipiant, ut de multis ac frequentibus deceptionibus taceam, quibus a peregrinantibus caupones inique adficiuntur: variis insignibus privilegiis hæc incommoda compensarunt antiqui & recentes legumlatores.

§. XVI. Gaudere ita inprimis prælationis jure caupones, Befoldus putat. (b) Producit is loco infra recensito *l. interdum. §. § l. seq. ff. qui potiores in pignore*. Nos vero illam legem minus adæquate ad decisionem hujus quæstionis allegari, nec rem probandam probare, opinantes, ad dilucidiores rei explanationem ipsa legis verba opponamus. *Interdum*, inquit Ulpianus loco citato, *posterior potior est priori,*
ut

(a) vid. ejus tractatus de arario Lib. II. cap. 57. n. 2.

(b) conf. Befold. *Theaurus Præcticus* p. 293. in *Addit. vocabuli*, *Zeit.*

utputa si in rem istam conservandam impensum est, quod sequens credidit; veluti si navis fuit obligata § ad armandam eam rem, vel reficiendam ego credidero. Quis quaeso ex hac lege aliquam prælationem probare possit? Eo quidem casu hoc obtinet, si quis ad ædificandum vel reficiendum ipsum stabulum quid crediderit, neutiquam vero de prælatione stabularii quoad debitum hospitis loquitur, wenn man auf Conto oder Kerbholz holen lassen; nec per consequentiam hæc lex eo trahi potest, quocunq; demum modo sensus ejus torqueatur. Haud dispar est ratio legis allegatæ sequentis, ubi cibarium navis, pars eius necessaria dicitur, quia sine hujus impletione navis viam propositam perficere nequit, quod plane huc non quadrat.

§. XVII. Nihilominus clarissimus ille quondam JCtus Jenensis, Matthias Colerus prælationem aliquam cauponibus adjudicare non dubitat, (a) quando loco & numero infra allegato, caupones & similes personas gaudere privilegio prælationis præ omnibus aliis creditoribus, dicit; sed etiam hic ad theses suæ probatio-

D nem

(a) in tractatu de processu executivo Part. 1. Cap. II. num. 251.

nem leges superiori §. adductas allegat. Cuius ipsius auctoritati plus demum confidendum videtur, quam debili argumentationi ex *L. V. desumptæ*.

§. XIX. Firmiori autem stat talo privilegium retentionis, quo stabulariis, nec non cauponibus, tot res vel bona, imo iumenta viatorum detinere licet, quot sufficiunt ad solutionem impensarum, quas, secundum Colerum *loc. cit. n. 249. Escotum* vocant. Et Hahniius quidem hoc privilegium consuetudini tribuit, (a) ut scil. hospes activus aut caupo habeat ius retinendi propria auctoritate equos, currum & alias res apud se divertentis, donec de solutione fuerit satisfactum. Add. *Befold. (b) & Accursius in notis ad §. 1. §. 4. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth.*

§. XIX. At vero non illud consuetudine solum, sed & scripto jure valere puto: Sufficit enim hoc privilegium Neratius (c) ita loquens: Eo jure utimur, ut quae in praedia urbana inducta, illata sunt, pignori esse credantur,

(a) in tract. de Jure rerum Cap. VI. n. 2.

(b) in thesauro Practico voce *Geist* ibique Diether. & Richt. Dec. 77. n. 43.

(c) *Lib. IV. ff. in quib. caus. pign. vel hypothec. tacite contr.*

tur; quasi tacite convenerit. Non minus L. §. C. de locato conducto sententiam nostram valide confirmat, & non consuetudinis solum, sed certi etiam juris hoc cauponum & stabulariorum privilegium esse, his verbis asserit: Certi juris est, ea, quæ voluntate dominorum coloni in fundum conductum induxerint, pignoris jure dominis prædiorum teneri. Et licet Neratius jam allegato loco, contrarium in rusticis prædiis observari velit, ad causam tamen taciti pignoris, illa non multum ab urbanis prædiis differre fatetur. (a)

§. XX. Privilegiis tamen modo dictis caupones & stabularii ita uti debent, ut ne omnem humanitatem exuant. Inde summi iniquitatis erat arguendus ille caupo, qui apud Servin. (b) eodem detentionis jure usus tempore hyberno contra viatorem, cui, quia solvendo non erat, detraxerat vestem, qua exutus miser ille viator abibat & in itinere nimio frigore correptus & ab omnibus derelictus, peribat misere. Ast quaestio inde exorta est vexa-

D 2

(a) Conf. omnino Colerus loco supra allegato n. 249. & seqq.

(b) Tom. II. des Playdoy p. 398.

ta, utrum hoc casu de mortuo caupo teneatur, nec ne? Negativa videtur esse probabilissima, tum, quod nulla perfecta in caupone deprehendatur obligatio, quæ ipsum ad viatorem diutius alendum adigeret, tum, quod nulla neque directa neque indirecta intentio mortem inferendi adfuisse credatur. Accedit, quod ignoraverit caupo, tam debilem hujus viatoris esse naturam, imo incertum fuerit, an non etiam hac veste indutus sit periturus, unde & sequentem in modum a curia Gallicana iudicatum perhibetur apud Servin. *loc. cit.* La Cour à mis & met l'appellation au néant, & ayant aucunesment esgard à la requeste de l'appellant, & y faisant droict pour la rigueur par luy tenue au defunct, l'a condamné & condempne aumosner aux prisoniers de la conciergerie du Palais la somme de dix Escus sol. Ce fait, sera elargy Enjoant aux hostes de garder l'hospilitatè & charité chrestienne.

§. XXI. An vero stabularii equos & iumenta teneantur recipere inviti? in eo Doctores æque non conveniunt. Qui id negant, argumentum probatorium desumunt ex verbis Ulpia-

Ulpiani, (a) qui in ipsorum arbitrio esse dicit, ne quem recipiant, ideoque receptionem non posse stabulario a magistratu injungi existimant. Sed illi, qui quæstionem affirmant, & in his præprimis Mevius (b) ita ad hanc legem respondent: publicum diverforium qui exercet, tenetur etiam invitus quoscunque peregrinos cum suis equis recipere, eoque a magistratu potest cogi, nisi justam non recipiendi causam habeat. Quod enim Jctus in *l. 1. ff. pr. Naut. Caup. & stabul.* habet, quod in ipsorum arbitrio sit, ne quemquam recipiant, pertinet ad principium professionis, quam recipit, liberum; ubi semel receperunt & publicam cautionariam exercent, necessitas recipiendi eis incumbit. Et hæc Mevii sententia expressa lege fundata est; Ulpianus enim (c) stabularium non posse repellere viatores, dicit. Signo igitur appenso, vel alio modo declarata voluntate, hic se ad omnium hospitationem obligavit, (d) & quod ab initio erat voluntatis,

D 3

tis,

(a) §. 1. *L. I. Naut. Caup. stabul.*

(b) *Part III. Dec. 63. n. 1.*

(c) *leg. unica §. 6. Furti adversus Naut. Caup. & c.*

(d) *Tabor. 7. racimat. crim. §. 18.*

tis, postea necessario exequi tenentur. (a)
 §. XXII. Uti ergo jam diximus, cogitur stabularius sive caupo quemlibet recipere etiam invitus. Quæri nunc posset, an igitur etiam contagiosos, sceleratos, bannitos atque relegatos is necessario teneatur recipere? Et ad hoc quidem neutiquam teneri cauponem sive stabularium, existimo. Hæc enim, quæ antecedente §. diximus, nimirum tunc demum stabularium non teneri recipere viatorem, si justam excusationem & rationem habeat, omnino hic attendenda veniunt: haud vero justiore stabularius habere potest excusationem, quam si utilitatem publicam opponat. Reipublicæ enim maxime interesse, nemo inficias ibit, ne contagiosi, latrones, violatores pacis publicæ, item vagi milites, herrenlose Knechte/ cingari & ejusmodi farinæ homines in republica tolerentur, quem finem consequi non posset magistratus, si stabularii ac caupones cunctos sine discrimine recipere cogerentur. (b)

§. XXIII. Occasione porro *allegat. leg. 1. Naut. caup. stabul.* ubi Ulpianus illas personas

(a) l. 3. §. 1. de recept. qui arbit. l. 17. §. 1. commod.

(b) Carpz. p. 1. Const. 30. def. 30.

nas recenset, contra quas datur actio de recepto, quaestio movetur: an & illi teneantur de recepto, qui mercatoribus in nundinis hospitium praebent, nec non ii, qui gratis & non pro mercede res receperunt? v. g. Si amici bona ab amico fuerint recepta, & iisdem damnum aliquod fuerit illatum? Quoad priorem quaestionis partem negativa nobis placet, quia in hisce omnis professio, & inde veniens suspicio cessat, quae praecipuam causam Praetori dedit, ad actionem de recepto introducendam. De iis vero, qui gratis & non pro mercede res receperunt, dubitare quis posset. Equidem non ignoro verba Pauli J. C. i, qui ita de hoc casu sentit: (a) licet, inquit, gratis navigaveris, vel in caupona gratis diverteris, non tamen in factum actiones tibi denegabuntur. Attamen, si accuratius paulisper haec examinemus verba, de stabulariis ac cauponibus ibi esse sermonem, facile apparet, & tunc quidem dari tibi actionem contra eum, vult J. C. i, licet gratis ibi fueris receptus. Sed si amicus res tuas receperit, hae vero sine eius culpa ablatæ, seu iisdem damnum aliquod illatum fuerit,

(a) Lib. VI ff. Naut. Caup. stabul. Co.

rit, contra hunc denegari tibi actionem de recepto, quia hic exercitor non est; Competit tamen hoc casu actio depositi contra depositarium. (a) Parilem esse rationem in iis, qui studiosos in Academiis domo receperunt, itidem erudite demonstrat *Lauterb. loc. cit.*

§. XXIV, An denique aurigae sub edicto de receptis contineantur? magna quoque est controversia. Affirmativam sententiam probat Ulpianus (b) his verbis: si quis de nave vi dejectus est, hoc interdicto locus non est: argumento ejus, qui de vehiculo detractus est, quam nemo dixit interdicto hoc uti posse: quo loco is nautas & aurigas conjungit. Et porro *l. 14. ff. de furtis in fin.* illi homines cauponibus comparantur, qui mercedem accipiunt rei perferendae, quid ni ergo etiam aurigae? Argumentum affirmans porro esse potest, quod aurigae, aequae ac stabularii & caupones, malae famae moribusque dissolutissimis esse soleant: hinc Caspar Klock (c) ita de hoc hominum genere scribit: *Et aur-*
ri-

(a) Conf. omnino *Lauterb. Disputat. Synopt. ad Tit. ff. Naut. Caup. & stabul. §. 23.*

(b) *L. I. §. 7. ff. de d. vi ac vi armata.*

(c) *in Tr. de arar. L. VII. cap. 57. n. 4.*

rigas, dixit Ludouicus Vives, feces terra, sed
 nautas, maris: genus plerumque petulans &
 bibulum &c. imo illos olim fuisse infames,
ibid. n. 3. addit. Si ergo Praetor ad coercen-
 dam cauponum & stabulariorum malitiam illud
 edictum promulgauit, uti ex *l. 3. §. 1. ff. Naut.
 Caup. &c.* constat, cur non aequè contra au-
 rigas, res nostras recipientes? quia huius pro-
 mulgati edicti apud aurigas, ob eorum mali-
 tiam, par est cum cauponibus ratio. Hinc in
 statutis Lubecensibus sequens expressa lex in-
 venitur: Wird Schiffen/ Fuhrleuten und
 andern Gut überzubringen vertrauet/ lie-
 fert er dasselbe nicht vollkommenlich an den
 Ort/ dahin er es bringen sollte/ sondern
 verleugnet ein Theil Gutes/ welches her-
 nachmahl bey ihm befunden wird/ man soll
 ihn straffen als einen Dieb.

§. XXV. Pro negatiua vero sententia
 rationes pugnant sequentes: 1) Praetor in edi-
 cto sapius iam allegato, non aurigarum, sed
 stabulariorum, ac cauponum mentionem fecit,
 quod tamen commodissime facere potuisset
l. 1. §. 2. ubi personæ recensentur, contra quas
 hoc praetoris edictum promulgatum est, ubi.

QUI

E

sunt

sunt igitur, inquit, qui teneantur; videndum est: & tunc in sequentibus periodis recenseantur, caupones ac stabularios; imo cum §. 4. adhuc lintrarios & exercitores ratiuum eodem edicto teneri, Vlpianus adponat, quamvis illi expresse non sint ibi recensiti, aurigarum tamen nec ibi, nec in ullo juris civilis loco, hac in parte fit mentio, quod hoc prætoris edicto ex delicto teneantur. Quare negatiua inobis in genere placet, quamvis non negemus, per singularia huius vel illius loci statuta aliud interdum observari. Non deficerent quæstiones plures, quas hic commode possemus ventilare; sed quia id ipsum non dissertationem sed volumina constitueret, in his subsisto, & ad tertium caput me conuerto, casum tamen lectu dignissimum recenseat Struv. in Dec. Sabbath. Cap. XXVII. Dec. 7. qui ibi prolixius legi potest.

CAPIT

ACTIONIBUS OCCASIONE STABULORUM COM- PETENTIBUS.

CONTENTA HUIUS CAPITIS.

*Connexio cum capite precedente §. I. duae recensentur ac-
 tiones a pretore contra stabulorum exercitores divul-
 gata §. II. Cuius contra quos haec duae dentur actiones?
 §. III. actio de recepto, an ex quasi, an ex vero con-
 tractu veniat? queritur, et eorum adducuntur ratio-
 nes, qui ex quasi illam venire contractu, asserunt §. IV.
 eorum probationes adducuntur, qui illam ex veri con-
 tractu descendere autumant §. V. Refutantur horum
 argumenta §. VI. Stabularius quid hac actione de re-
 cepto conventus, restituat, §. VII. questio an tenea-
 tur stabularius, si non ipse, sed alius quispiam ex fa-
 milia res viatorum recepit, ventilatur §. VIII. lex
 qua ob stare videtur dictis in §. VIII. conciliatur §. IX.
 Non tenetur stabuli exercitor, si res viatoris extra sta-
 bulum fuerint amissa §. X. Nec tenetur idem, ob ca-
 sum fatalem et vim maiorem §. XI. Nec tenetur si
 contra damni praestacionem fuerit protestatus §. XII. an
 teneatur stabularius actione de recepto, si ignorave-
 rit res esse illatas? queritur et ad hanc questionem ne-
 gative resp. §. XIV. Verba Lauterbachii quae videntur
 nostra sententia ob stare, conciliantur §. XV. Si sci-*

verit exercitor stabuli res esse illatas, an tunc teneatur? distinguendo respondetur §. XVI. Non consultum est speciatim assignare res suas stabulorum exercitoribus §. XVII. secunda actio, qua in factum dicitur, proponitur, & quibus in partibus cum hac de recepto conveniat, ostenditur §. XVIII. quid hujus actionis fundamentum & qua ejus ab actione de recepto sit differentia, docet §. XIX. Stabularium, dum latam culpam admittit, dolose simul agere, probatur §. XX. hac actio, quamvis honoraria & poenalis est, tamen datur perpetuo §. XXI. cui hac actio datur §. XXII. Varii casus, ubi stabularii hac actione conveniri nequeunt adducuntur §. XXIII. & XXIV. limitantur hac §. XXIV. dicta in §. XXV. Non tenetur porro stabularius, si uxor vel liberi furtum commiserunt §. XXVI. an & in quantum adhuc hodie hac ex quasi delicto actio in foris obtineat. §. ultimis XXVII. & XXVIII. ventilatur.

§. I.

Perlustratis haecenus personarum & rerum ad stabula pertinentium juribus, nil amplius superest, quam ut actiones exinde profluentes accuratius consideremus.

§. II. Duae nobis proposuit praetor actiones in suis edictis desuper divulgatis, scilicet actionem de recepto, & in factum. Illa, alio sensu generaliori etiam vocatur actio in factum,

factum, secundum Ulpianum, (a) qui ex hoc edicto in factum actionem proficisci dicit. Quo ad originem, est prætoria, a Præto- re quippe introducta (b) & quatenus descendit ex quasi contractu, (c) sine dubio eam vocaveris personalem, quæ Ulpiano asserente (d) rei continet persecutionem, exclusa omni pœna, quippe odiosa.

§. III. Datur hæc actio vectoribus, seu viatoribus, res in stabula inferentibus, ut eo se- curiores de rebus suis esse queant, (e) nec non eorum heredibus (f) contra stabulorum exer- citores, & illorum heredes, (g) atque perpetuo, secundum verba modo allegatae legis: Hæc autem rei persecutionem continet, & ideo in heredem quoque & perpetuo dabitur.

§. IV. De actione personali diximus quidem, illam ex quasi contractu descendere; sed Juri varii in diversas abeunt sententias. Imo ipse

(a) l. 3. §. 1. ff. Naut. Caup. stab.

(b) pr. l. 1. ff. dicti inult.

(c) Lauterb. Comp. Jur. Civ. ad Tit. Naut. Caup. stab.

(d) l. 3. §. 4. ff. cit. titul.

(e) pr. ff. Naut. Caup. stab.

(f) Lauterb. cit. loc. & Struv. in Synagm. Jur. Civ. p. 298.

(g) l. 3. §. 4. ff. Naut. Caup. stab.

ipse Lauterbachius, cujus compendium superiore §. 11. ad stabilendam nostram sententiam allegauimus, alibi quoad hanc quæstionem hæret anceps, quamuis alio in loco non ex vero, sed ex quasi contractu hanc actionem proficisci asseruerit. In sua enim Dissertatione synoptica ad Tit. ff. Naut. Caup. & stabul. §. 22. ita dubiam suam mentem circa hanc materiam declarat, *Illud* inquit: *prædicta sententia* (actionem scil. de recepto ex quasi contractu descendere) *magis obstare videtur, quod tacita & præsumta ejusmodi receptio & promissio res salvas fore, ex se & sua natura non habeat vim obligationem efficacem & actionem producendi.* Attamen *argum. l. i. pr. ff. Naut. Caup. & stabul.* ubi Ulpianus in stabulariorum arbitrio esse dicit, ne quem recipiant, hanc de recepto actionem non ex vero, sed ex quasi contractu proficisci, probari facile potest: sciunt enim stabulorum exercitores, grave hoc contra se promulgatum edictum prætoris, adeoque nec ignorant, quod per receptionem tacite promississe a legibus præsumantur, equos & res eo pertinentes salvas fore, dummodo res in ipsorum stabula, etiam sine speciali assignatione,

ne, fuerint illatae (a) Itaque si huius edicti optime conscii nihilominus recipiant viatores, ex tacito consensu & ex quasi contractu censentur obligati. Quam opinionem ceu probabiliorem, amplexi sunt J Cei eruditione & experientia praestantissimi, Brunneanus, (b) Struvius, (c) Anton. Faber, aliique plures, quos brevitatis studio allegare haud libuit.

§. V. Contrariae adstipulantur sententiae & actionem de recepto ex vero oriri contractu, afferunt inter antiquiores JCros, Oldendorpius (d) & Cajacius; (e) inter recentiores, Bachovius, (f) quem Stypmannus (g) secutus est. Et ille quidem citato loco ita hac de re mentem suam explicat, scribens: *sed quomodo ex quasi contractu? Quasi enim contractus differentia propria est tacita conventio: hic autem utique caupo (adeoque & stabularius) tenetur ex conventionione expressa & ex recepto,*

(a) Lege i. §. 3. ff. Naur. Caup. Stabul.

(b) Comment. in ff. ad l. i. ff. Naur. Caup. Stabul. n. 20.

(c) in Synagm. Jurispr. Exercit. 8. ib. 103.

(d) de action. Class. 7. actione 5. n. 2.

(e) ad. Lib. 22. Paul. Edicti, leg. licet gratis ff. b. t.

(f) in Comment. ad L. i. §. i. b. t. p. 1292. & 1296.

(g) In tractatu de iure maritimo p. IV. c. 15. n. 266.

Et ergo ex vero contractu. Et Stypmannus loc. cit. idem his verbis statuit: *diximus supra n. 168. actionem de recepto esse ex deposito, unde sequitur, quod exercitor (v. gr. stabuli) qui ex recepto tenetur, non ex quasi-contractu seu tacita conventionione, uti Antonius Faber ad h. t. existimat, sed vero, hoc est expressa conventionione, obligetur, eaque vel depositi, si gratis vectores trajiciat, vel locati, si pro certa mercede.*

§. VI. Ast horum argumenta rem non conficiunt: Bachovius enim rem petit, quæ est in principio, illamque loco rationis concludendi, substernit, a qua methodo non multum abit Stypmannus. Imo, si accesserit stipulatio, aut alia conventio expressa, prout interdum nonnulli rerum ac equorum expressam custodiam sibi stipulantur, concedimus eo casu ex vero contractu oriri actionem de receptis. Si cui volupe, poterit prolixiorem & solidissimam Bachovii & Stypmanni legere refutationem, in §. 21. *Diss. Synopt. Lauterb. ad Tit. ff. de Naut. Caup. stabul.* add. Stryckius in *Annotat. succinctis ad Lauterb. Compend. Juris in notis ad eund. tit. vocab. ex vero.*

§. VII. Stabularius itaque actione de recepto conventus, simplum tantum restituit, *argum. l. 3. §. 4. Naut. Gaup. Stabul.* Ait ibi Ulpianus, quod hæc actio de recepto detur in heredem & perpetuo, ac tantum rei contineat persecutionem. Ex quo clarissime elucet, hanc actionem non esse pœnalem, utpote quæ non datur in heredes, nec perpetuo. (a) Præstat autem is omne damnum, siue levi, siue leuissima culpa datum sit, imo si nullam plane culpam admisit, (b) nam secundum verba legis allegata, hoc edicto omnimodo qui recipit, tenetur, etiamsi sine culpa res perierit. Si itaque ei restituit, quæ sine ipsius culpa pereunt; multo magis ad earum rerum restitutionem tenetur, in quibus aliquam, levem vel levissimam culpam admisit. Unde deterioris stabularius conditionis est, quam Depositarius & Conductor; illis namque culpam duntaxat latam, hic levem, neuter autem leuissimam præstat (c)

§. VIII. Dubium quoque oritur, an
F tunc

(a) Lib. 7. §. 6. ff. l. c.

(b) l. 3. §. 1. circa fin. ff. l. c.

(c) Stryl. *Uf. Mod. b. r.*

tunc teneatur stabularius, si non ipse, sed alius quispiam ex sua familia, res recipit viatorum? Et Lauterbachius quidem (a) non teneri, recte existimat cum Struvio (b) aliisque Jctis celeberrimis, quod & expressa Ulpiani verba confirmant (c) ubi ita Jctus dicit: Cæterum, si qui opera mediastini fungitur, non continetur; ut puta atriarum & focarum & his similes. Sibi non constare Lauterbachium, facile conjecerit, qui illa verba loco allegato cum illis contulerit, quæ paulo ante inveniuntur, dicens: *Et res sive per se sive per alium recipit*: At vero omne dubium submovet B. Stryckius in notis hic: *voc. per alium*. Nam per hunc alium, ejusmodi hominem vult intelligi, qui ad res recipiendas in specie a caupone est constitutus. Hanc sententiam idem vir celeberrimus in sequentibus confirmat, non ergo, inquiens, tenetur caupo, (idem de stabulariis dicendum,) *si alii, ut ut ex familia ipsius, rem commiserit*, modo his non data fuerit potestas recipiendi.

§. IX.

(a) in Comp. Jur. Civ. p. 92.

(b) Conf. hujus Decis. Sabbath. Dec. 7.

(c) L. I. §. 5. ff. Naut. Caup. Stabul.

§. IX. Neque legi modo allegatæ *L. §. 5. ff. Naut. Caup. Stabul.* obstat *l. 7. in pr. l. c.* ubi Ulpianus, exercitorem omnium nautarum suorum, siue liberi sint, siue servi, factum præstare debere asserit. Per nautas enim in modo allegata *L. 7.* ejusmodi intelliguntur homines, qui ad recipiendas res vectorum sunt constituti, & tunc quidem omnino tenetur exercitor, per rationem verbis allegatis in dicta lege adjectam, nimirum quod eorum facta merito præstet, cum ipse eos suo periculo adhibuerit. Mediastinus vero, cujus *§. 5. l. 1. ff. d. t.* mentionem facit, non hominem ad recipiendas res viatorum constitutum, sed ejusmodi indicat servum, qui unicuique viatorum inservit, & ad ea facienda in medio januæ semper adstat, expectans quæ viatores ipsi forte sunt mandaturi, ideoque, quia non expresse ad recipiendas res constitutus est, ipse exercitor hujus facti neutiquam tenetur.

§. X. Non vero tenetur stabularius, si extra stabulum res huic illatæ perierint, *arg. l. 7. ff. dict. tit.* Ibi enim Ulpianus non aliter custodiam præstare exercitorem dicit, quam si in ipsa nave damnum datum fuerit: Cæterum
F 2 adj-

adjicit, si extra navem, licet a nautis, damnum sit commissum, id non præstabit.

§. XI. Non etiam tenetur stabularius ob casum & vim majorem illatam, *l. 3. §. 1. in fine tit. alleg.* ubi Ulpianus idem esse dicendum adjicit, (nimirum exceptionem dari nautæ) si in caupona sive stabulo vis major contigerit: quem tamen casum fatalem, ut & quod vi majori res perierint, exercitor tenetur probare (a) & e contrario viatori incumbit probatio si ille dicat, casum fatalem culpa stabularii venisse, quia ei qui dicit, non qui negat, incumbit probatio. (b)

§. XII. Non tenebitur porro stabularius, si prædixerit viatoribus, ut unusquisque rebus suis ipse prospiciat, & si de damni præstatione fuerit protestatus (c) Dummodo consenserint prædictioni viatores aut equorum possessores. Alias enim protestatio, quæ non a sola voluntate protestantis, sed ab alterius simul dependet consensu, non potest producere juris effectum aut quicquam operari. (d) Protestatio

(a) *L. 2. C. de naufrag.*

(b) *L. 2. ff. de Probat. & Presumpt.*

(c) *pr. l. 7. ff. Naut. Caup. stabul.*

(d) *Carpz. Part. 1. Dec. 75. n. 8. seqq.*

statio tamen habetur pro valida, si viatores non contradixerint, adeoque tacitum consensum demonstraverint. Tacens enim, in primis ubi factum intercedit, ex quo consensus possit elici, pro consentiente habetur. (a)

§. XIII. Possit hac occasione quæstio moveri, an hospes talem protestationem de damno non præstando teneatur admittere? Et licet hac de re multa disputari queant, brevibus tamen nostram hac de re mentem sumus declaraturi, cum illustri VVissenbachio (b) existimantes, in actione, quæ ex hoc quasi contractu, non in ea quæ ex quasi delicto oritur, protestationi huic deferre debere vectores, & illos qui in stabulis sunt recepti.

§. XIV. Non minus utilis ventilari heic potest quæstio, an eo casu, quo ignoravit stabularius, res esse illatas in stabulum, institui queat contra exercitorem de recepto actio? Nobis arridet negativa, quoniam hæc ignoratio non juris est, sed facti, ideoque excusat: quid? quod viator ipse sibi tunc imputet, quod stabula-

F 3

rio

(a) L. 5. C. de recept. arbitrar. add. Hahn. ad Wesenb. Tit. d. Paß p. 393.

(b) Exercit. ad Tit. ff. Naut. Camp. Stabul. n. 11.

no res haud tradiderit custodiendas. Damnum enim quod quis sua culpa sentit, non sentire intelligitur. (a) Quibus rationibus commotum collegium juridicum Jenense, sequens dedit responsum circa hanc materiam, In G. M. Wirthen zu R. Hat ein Fuhrmann/ so ohn- längst neben andern Fuhrleuten und Kär- nern bey euch zur Herberge eingezogen/des Nachts als er in der Stuben samt andern Gästen sich auffs Stroh zur Ruh geleet/ eine Tasche mit etlichem Gelde verlohren. Ob nun wohl der Schöffter zu E. auf euch dringet / dem Fuhrmann solchen Verlust abzutragen / und das Geld zusamt der Ta- schen wieder zu verschaffen. Dennoch a- ber / weil euch ein öffentlich Wirths-Haus zu halten aufferleget / und durch den Fuhr- mann nichts zu verwahren gegeben oder zu euern Händen zugestellet; so könnt ihr auch dieses Verlusts von ihm nicht belanget / vielweniger zu Bezahlung desselben ange- halten werden.

§. XV. Huic sententiae non, nisi appa- renter adversatur Lauterbachius. (b) Nam li- cet

(a) L. 203. ff. de R. J.

(b) l. c. p. 92.

cet ibi opinetur, quod sufficiat scire aut scire debere exercitorem, res esse illatas, nec specialem requiri assignationem; tamen hanc assertionem non ita nude accipiendam, sed limitatione restringendam censuerunt viri eruditi, (a) modo sc. exercitor illud scire potuerit. Si ergo non potuit scire, per rei & iustitiæ naturam ad eam servandam haud potest adstringi. Hinc ob res, quas quis clam apud se habuit pretiosas, licet in stabulum illatas, ac furto ablatas, non dari solet actio, ideo, quod exercitori de iis non potuerit constare. (b) Nec obstat *l. i. §. 8. ff. Naut. Caup. Stabul.* Hæc namque loquitur de assignatione speciali rerum viatoris, quæ, licet non facta, tamen exercitorem obligat ad restitutionem rerum in stabulo amissarum, quas scire potuit illatas.

§. XVI. Si igitur stabularius res illatas esse sciverit, tunc distinguitur, an illæ a viatore in locum congruum, an minus congruum, in stabulum fuerint depositæ. Et priori quidem casu actionem de recepto denegandam, posteriori autem omnino dandam iudicamus, quo-

(a) Conf. Struv. *Dec. Sabbatib. CXXIX. Dec. IX. p. 362.*

(b) Stryk. *in not. hic. ad Lauterb. Comp. Jur.* (c)

quoniam hoc casu scire potuit ac debuit exercitor, locum congruum, in quem res depositæ aut iumenta deducta erant.

§. XVII. Non tamen opus, (a) nec consultum esse videtur, res suas specialiter exercitoribus assignare aut indicare, quia alias & vitæ & bonorum periculo sese exposituri essent viatores. Cæterum id adhuc notandum est, admitti aliquando actorem ad iuramentum in litem, argumento desumpto ex *l. 1. §. 26. Depos.* ut si v. g. res arcæ inclusæ, ablatae, postea arca aperta, inventæ fuerint, alioque modo rerum ablatarum pretium ac quantitas demonstrari non possit, admittitur enim tunc actor ad iuramentum. (b) Pertinet huc illud responsum facultatis juridicæ Jenensis contra cauponem civitatis R. Daß beflagter Gastwirth die liquidirten Sachen / so Klägern im Gasthose entwendet worden / wieder zu verschaffen / oder den werth dererselben / wenn Kläger denselben endlich bestärcken wird / nebst den verursachten Unkosten / auf vorherge-

(a) *Lib. 1. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabul.*

(b) *Conf. Speidel. Spec. Jurid. p. 1367.*

gehende liquidation und richterliche Mäßigung ihm abzutragen schuldig B. R. W.

§. XVIII. Secunda actio, quam prætor Romanus contra stabulorum exercitores & ad coercendam horum malitiam dederat, actio dicebatur in factum, ideo, quod nomine carebat specialiori. Convenit maxima ex parte cum actione priori de recepto, pari quippe ratione a prætore introducta (a) atque in personam exercitoris datur, (b) & est rei persecutoria, mixta, quia, secundum Lauterbach. *Disput. Synopt. §. ult.* duplum, quod hac actione ex quasi delicto instituta exigitur, non pœnam duntaxat, sed & rem simul persequitur.

§. XIX. Hujus ab actione de recepto differentia in eo consistit, quod, uti modo diximus, ad duplum detur. (a) Ex quasi enim maleficio (d) proficisci dicitur, qua ipsi exercitori delictum, quod non quidem ipse

(a) L. 6. pr. ff. N. C. & St.

(b) Conf. Struv. *Syntagm. Jur. Civ. Exerc. VII. §. 107.*

(c) Lib. VII. §. 1. ff. loc. cit. & §. 2. l. vn. ff. furti adv. Naut. Caup. & stabul.

(d) Conf. §. fin. J. de O. que quasi ex del.

commisit, ideo imputatur, quia suo periculo ejusmodi homines ad recipiendas res viatorum constituit, quorum fidem antea non melius exploraverat. (a)

§. XX. Et hæc quidem ratio, quamvis durior videatur, nobis tamen ideo placet, quando consideramus, stabularium eo ipso simul dolose videri agere, vel saltem latam admittere culpam. Celsus enim in *l. 32. ff. De pos.* Nervæ approbat sententiam, qui latiorrem culpam dolum esse existimat, quamvis, uti ibi ait, id Proculo displicuerit.

§. XXI. Habet porro hæc actio ex quasi delicto hoc singulare, quod utut honoraria & pœnalis sit, quæ annalis saltem esse solet; tamen perpetua esse dicatur, secundum §. 5. *l. 7. ff. Naut. Caup. Stabul.*

§. XXII. Datur vero hæc ex quasi delicto actio viatoribus, qui res suas in stabula intulerunt, eorumque heredibus, (b) non

ra-

(a) Conf. *pr. l. 7. ff. Naut. Caup. Stabul.*

(b) Conf. *l. ult. §. de Obl. quæ ex quasi del. §. 1. §. de perpet. §. tempor. action. nec non C. J. A. h. t. ib. 19.*

tamen contra stabulariorum heredes. (c) *C*eterum & hic omnia requisita, quæ circa actionem de recepto superioribus periodis. X. & *seqq.* notavimus, probe sunt observanda; debent enim res in locum congruum positæ esse, & quæ alia plura ibi adduximus notatu digniora.

§. XXIII. Non itaque huic actioni locus erit, si in locum minus congruum res suas deposuerit viator; nec si de damni præstatione protestatus fuerit exercitor stabuli (b) ubi tamen consensus ad minimum tacitus adesse debet viatorum, v. g. si non contradixerint protestationi, quæ fufius supra §. XXII. monuimus.

§. XXIV. Argumento porro §. 2. l. 7. *ff. Naut. Caup. Stabul.* ubi navium exercitores a damni præstatione liberantur, si sibi ipsis invicem nautæ damnum intulerint; idem quoque circa stabularios observandum esse, nec teneri exercitorem stabuli ad refarciendum da-

G 2 mnum

(a) *Conf. l. ult. ff. Naut. Caup. Stabul. & §. ult. Instir. loc. cit. nec non Colleg. J. A. loc. cit. ib. 20.*

(b) *pr. l. 7. ff. loc. cit. & C. J. A. loc. cit. ib. 20.*

mnium arbitramur, si stabularius, (qui jam nobis ein Stallnecht audiat) stabulario damnum intulerit.

§. XXV. At vero hæc ipsa lex modo allegata, sicuti illa, quæ de nautis disposuit, paulo post limitat, & navis exercitorem ad damni præstationem teneri asserit, si nautæ ejus simul quoque mercatores fuerint; ita argumento hujus legis concludimus, stabuli exercitorem tunc quoque ad damni præstationem teneri, si ejus stabularii simul quoque fuerint negotiatores, & cum ipso exercitore societatem circa equos emendos vendendosque iniverint.

§. XXVI. Diximus paulo ante, hujus actionis fundamentum esse quasi delictum, cum exercitor stabuli suo periculo ejusmodi homines adhibuerit, quorum fidem antea non melius exploraverat. Cessante ergo hoc fundamento, nimirum quasi delicto, effectum quoque cessare, adeoque huic actioni locum haud esse, conjicio: Id quod tunc accidere arbitror, si furtum ab ejusmodi hominibus fuerit commissum, quos exercitor non libere eligere, ideoque eorum fidem antea examinare non potuit. Ut ecce, si uxor vel liberi stabularii furtum

tum

tum commiserint, hæc contra stabularium actio non competet, ex ratione, quod illas sponte recipere, & eorum fidem antea experiri haud potuerit, adeoque quasi delictum, quod huius actionis fundamentum est, non commiserit. Quemadmodum enim exercitor stabuli, damnum a viatore viatori datum ideo non præstat, quia viatores sibi eligere non videtur, (a) ita, nec teneri videtur exercitor, si liberi aut ipsa uxor furtum perpetrarunt, quippe quorum fidem, uti viatorum, non videtur eligere. Adde *Disp. Synopt. Lauterb. ad b. t. §. 60. & 61.*

§. XXVII. Cæterum hæc de recepto, & ex quasi delicto actiones elective olim adhibuerunt ii, quorum rebus damnum ex stabulariorum culpa erat illatum, nec dubium est, actionem de recepto adhuc hodie esse in usu. An vero hæc ex quasi delicto, adhuc in foris hodiernis obtineat, non desunt qui dubitent.

§. XXVIII. Sic enim Grœnevvegen *ad b. t. & in rubr. ad Tit. C. de pœnis*, nec non *ad §. 5. J. de Obl. quæ ex del. nasc.* actores id tantum, quod ipsis ex bonis deest, ac solum fi-

G 3

scum

(a) §. 3. l. 6. *Naut. Caup. stab. & §. fin. leg. vn. ff. furti adversus Naut. Caup. & stab.*

scum poenas persequi, atque sic hanc hodie actionem exolevisse dicit, quo cum Vinnius ad *S. ult. J. de Oblig. qua ex quasi del. nasc.* contentit. Ast vero, cum nulla expressa lex, nec in Jure Civili nec alio quolibet, inveniatur, quæ hanc abrogaverit actionem, in desuetudinem illam potius in hac vel illa regione abisse, quam penitus exolevisse, dicere mallet, atque fundatam habere intentionem autumamus, qui hanc in foro instituit. Unde & tuto concludere licet, illi incumbere probationem, qui negat, actionem modo commemoratam usu hodierno obtinere.

F I N I S.

Johan-

JOH. ALEXANDER

Comes a Callenberg,

Doctissimo hujus Dissertationis

Auctori.

S. P. D.

CAthedram nunc scandis juridicam, Nobilissime Domine GLIMPERE, Tuam alius probaturus eruditionem. Rectissime nimirum judicas, quod nulla fere eruditio fit, quam nobis solum sapientes aliis volumus incognitam. Præclare idcirco Poëta canit:

Scire Tuum nihil est; nisi Te scire hoc sciat alter.

Sed quanto verior hæc sententia, tanto majori laude digna est o-

H pera,

pera quam non in elaboranda
modo, sed publice defendenda
Disputatione collocas. Cogno-
scent inde omnes doctrinam
Tuam insignem, patriæ quo-
que, & Parentis honoratissimi
ipes, quas in Te habent positas,
non inanes fuisse, videbunt.
Gratulantur Tibi proinde, quot
quot eruditionis Tuæ testes sunt;
neque ego hanc de eleganti Tuæ
eruditionis specimine gratulandi
occasionem dimitto, quem de-
inceps, ut hætenus, amare
pergas. Vale.

Dabam Jenæ die 6. Mens.

April. 1713.

Sic

* * *
Sic studiis GLIMPERE Tuis in-
cumbis ut aptè
Virtutum possis æmulus esse
Patris.

Perge, queas tandem dici posses-
sor earum
Hoc est, quod fratrum, par
Tibi, Amice, vovet!

Ita Nobilissimo atque egregiè do-
cto Domino Respondenti, Ami-
co conjunctissimo dilectissimo-
que, de erudito hoc specimi-
ne, quo studia sua cum laude
coronat, animitus gratulantur.

Johannes Rugeroh/ D.
Joh. Gothof. Rugeroh/ LL. St.

Bei vielen ist es Wind die sich Gelehrte
düncken/
Da ihre Wissenschaft auf schlechten Fuß-
se steht/

H 2

Die

Die Sachen können sie mit leeren Worten
schmincken/
Die doch ein kleiner Wind des Gegners
leicht verweht.
Du schreibest/ **WERTHER FREUND**/
hier wohl gelehrte Sachen/
Die in den Rechten selbst ganz fest ge-
gründet sind;
Drum ieder/der sie liebt/wird diesen Schluß
bald machen:
Hier ist die Sache selbst/ hier ist kein lee-
rer Wind/

Mit glückwünschender Feder wollte dieses
seinem Hochwertheften Freunde zu Eh-
ren setzen

T. K.

MEm Deine Renomme **M E T N**
FREUND noch nie bekannt/
Dem gibt Dein Specimen sie vollends an
die Hand/

In

Indem fast jedes Wort mehr als zu wohl
erweist /
Daß Du / weil es geschieht / gewiß ein
GELIUCKER seyst.

Mit diesen wollte abwesend in Eyl gratu-
lieren

Christ. Salom. Zapf, M.

DEs Frühlings angenehme Lust
Spielt zwar mit tausend Seltenhei-
ten /

Sie kan der Dhnmacht vollen Brust
Ein neues Labsal zubereiten /
Doch dieses muß man auch gestehn /
Hier wird man selten Früchte sehn /
Die uns in unsern armen Leben /
Die höchst gewünschte Nahrung geben.
Im Sommer ist sonst erst die Zeit /
Da wir nach reiffen Früchten fragen /
Und Gottes theurer Gütigkeit
Ein Lob vor seine Gaben sagen /
Des Herbstes Güte zeigt auch an /
Wenn Sie Ihr Füllhorn auffgethan /

H 3

Daß

Daß GOTT bis zum verlebten Jahre/
Die allerbesten Früchte spahre.
MEIN GELMPER Dein berühmter
Fleiß
Will schon in Seinen Frühlings-Tagen
Nicht nur ein schönes Blumen-Reiß /
Nein / gar die besten Früchte tragen.
Drum schreibt die Welt das Omen auf
Herr GELMPERS werther Sommer-
Lauff
Wird ein Vergnügen dieser Erden /
Der Herbst zum vollen Wunder werden.

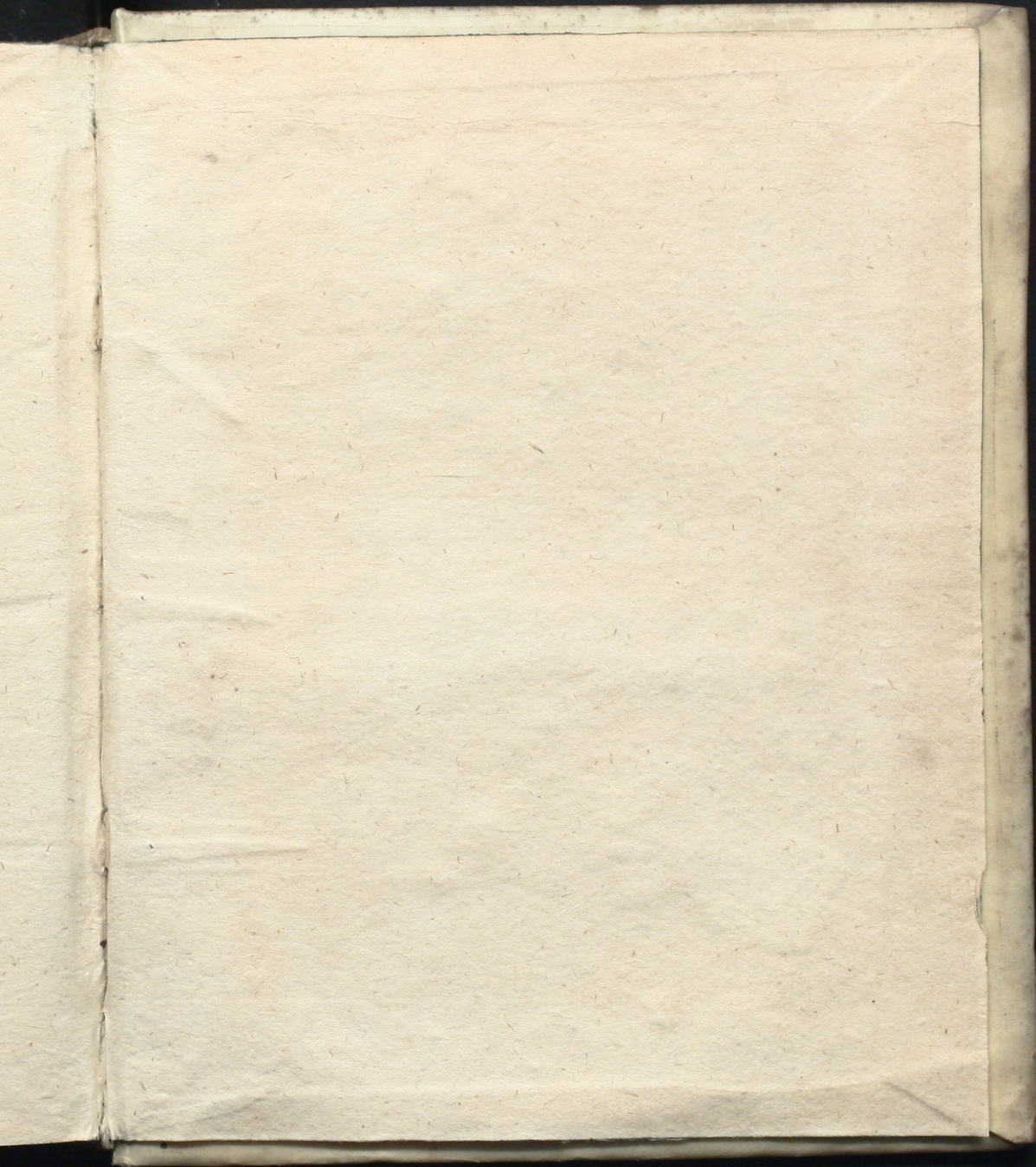
Mit diesen wollte den Herrn Responden-
ten zum rühmlich abgelegten Specimine
herzlich gratuliren desselben verbunde-
ne Diener

C. H. N.

Und

J. A. M.

94 A 7367

ULB Halle

3

002 415 674

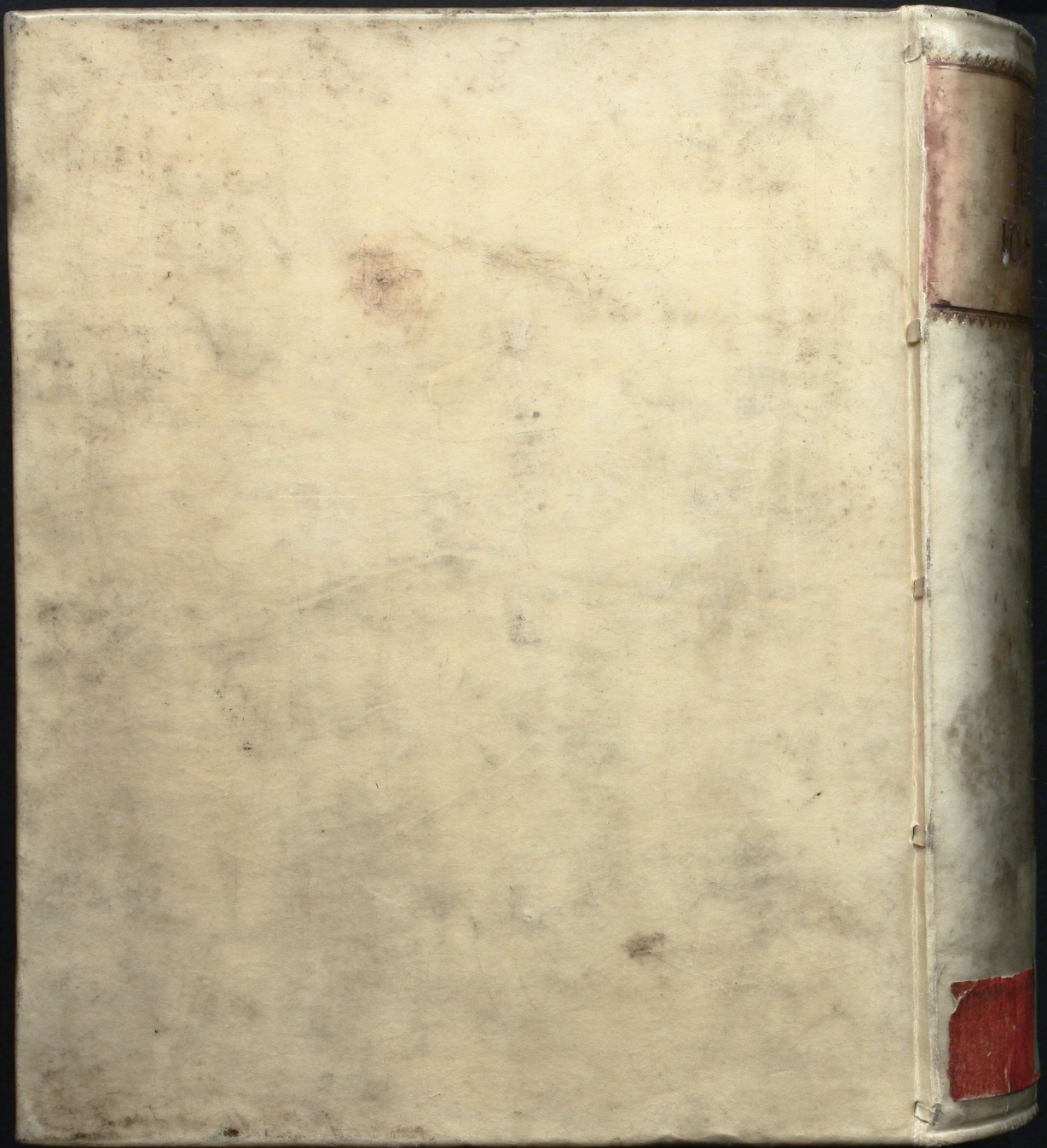

Sb.

VD 78

VD 17

2. D. B. V.

SSERTATIO JURIDICA

DE

STABULORUM,

AM DIVINA ASSISTENTE GRATIA

ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMO

SSIMO PRINCIPE AC DOMINO

WILHELMO HENRICO,

JUL. CLIV. MONT. ANGAR. ET WESTPH.

ET RELIQUA

ALBERTUS ISENACENSIS HEREDE

SUB PRÆSIDIO

STRIS ATQUE EXCELLENTISSIMI

CHRISTIANI WILDVOGELII,

LECTI CONSUMMATISSIMI,

ALII ISENACENSIS A CONSILIIS INTIMIS, CU-

ALIS ET SCABINATUS ASSESSORIS, FA-

RIDICÆ SENIORIS, JURISPUBLICI, FEU-

ODICIS AC NOVELLARUM PROFES-

SORIS ORDINARIJ,

ALBERTI AC PRÆCEPTORIS SUI ÆTA-

TEM DEVENERANDI

publico Eruditorum examini submittit

A. & R.

ALBERTUS MAURITIUS Glimper

Merseb. Saxo.

d. Aprilis Anno Christi. M D CC XIII.

JENÆ, Typis Mullerianis.